

Wat kunnen we leren van de ontwikkelingen in het verleden om de urgente problemen in de moderne wereld aan te pakken?

Vanwege haar verbinding van alpha/beta/gamma disciplines speelt Archeologie een centrale rol bij het bestuderen van cruciale ontwikkelingen in het menselijk verleden, welke nog steeds impact hebben op ons dagelijks bestaan. Wat zijn de sociale, technologische, economische en ideologische dimensies van deze ontwikkelingen, en hoe kunnen we de daaruit voortkomende culturele diversiteit verklaren? Welke conclusies kunnen worden getrokken, en hoe kunnen die bijdragen aan duurzaamheid en het omgaan met culturele, religieuze en sociale diversiteit? Wat is de meest geschikte manier om het diverse cultureel erfgoed (niet alleen materieel, maar ook in de vorm van tradities, herinneringen, 'collective memory') op waarde te schatten en te beheren, zodat huidige en toekomstige generaties hier inspiratie uit kunnen putten?

Welke belangrijke uitdagingen zijn kenmerkend gebleken voor de ontwikkeling van de menselijke samenleving?

Met het wegconcurreren van andere mensachtigen en met zijn wereldwijde verspreiding is *Homo sapiens* de meest succesvolle menselijke soort ooit. Hoe kunnen we dit opmerkelijke succes verklaren? In welke opzichten verschilt onze soort van andere soorten? Hoe kunnen we de overgang van jagen/verzamelen naar landbouw en een sedentaire levensstijl, die zich vanaf het Holoceen (ca. 10.000 BC) vanuit verschillende kerngebieden verspreid heeft, verklaren? Wat is het belang van ecologische setting, klimaat, *human agency*, en culturele repertoires enerzijds, en het effect op dieet, gezondheid en levensverwachting anderzijds? Wat kunnen we van deze lange termijn ontwikkelingen leren over duurzaamheids strategieën nu en in de toekomst?

Wat is de oorsprong van sociale ongelijkheid?

De opkomst van complexe, stedelijke en vaak geletterde samenlevingen is een cruciale ontwikkeling in ons verleden. Wat is de rol van ecologie, klimaat, differentiatie van beroepen, lange-afstandshandel en culturele interacties in dit proces? In hoeverre zijn de ontwikkelingen wereldwijd met elkaar te vergelijken? Hoe resulteerden deze processen in verschillende innovaties, waaronder het schrift, religieuze systemen, complexe architectuur en kunst? Wat zijn de voorwaarden waarbinnen vroege staten en imperia ontstonden die grote gebieden veroverden en domineerden? Wat waren de religieuze en ideologische kenmerken van deze processen?

Wat is de impact van het Europese kolonisatie proces?

De Europese koloniale expansie heeft de wereld wezenlijk veranderd in de afgelopen 500 jaar. Wat waren de materiële, technologische, economische, en ideologische condities die dit proces mogelijk maakten? Hoe heeft de met de kolonisatie samenhangende migratie en economisch/culturele interactie de hedendaagse pluriforme werkelijkheid vorm gegeven? Wat vertellen materiële resten

ons over de slavernij en andere vormen van overheersing? Hoe kunnen we inzicht in het koloniale proces een plek geven in ons erfgoedbeleid en in onze wetenschapsbeoefening?